דגורם ברכה לעצמו רב הונא אכל [ה] תליסר ריפתי בני תלתא תלתא בקבא ולא בריך א״ל רב נחמן עדי כפנא אלא [א] כל שאחרים קובעים עליו סעודה צריך לברך רב יהודה הוה עסיק ליה לבריה בי רב יהודה[א] בר חביבא איתו לקמייהו פת הבאה בכסנין כי אתא שמעינהו דקא מברכי המוציא אמר להו מאי ציצי דקא שמענא דילמא המוציא לחם מן הארץ קא מברכיתו אמרי ליה אין דתניא רבי מונא אמר משום רבי יהודה פת הבאה בכסנין מברכין עליה המוציא ואמר שמואל הלכה כרבי מונא אמר להו [ב] אין הלכה כרבי מונא אתמר אמרי ליה והא מר הוא דאמר משמיה דשמואל [ג] לחמניות מערבין בהן ומברכין עליהן המוציא שאני התם [ד] דקבע סעודתיה עלייהו אבל היכא דלא קבע סעודתיה עלייהו לא רב פפא איקלע לבי רב הונא בריה דרב נתן בתר דגמרי סעודתייהו אייתו לקמייהו מידי למיכל שקל רב פפא וקא אכיל אמרי ליה לא סבר לה מר גמר אסור מלאכול אמר להו סלק אתמר רבא[ב] ורבי זירא איקלעו לבי ריש גלותא לבתר דסליקו תכא מקמייהו שדרו להו ריסתנא[ג] מבי ריש גלותא רבא אכיל ורבי זירא לא אכיל א״ל לא סבר לה מר סלק אסור מלאכול א״ל [ה] אנן אתכא דריש גלותא סמכינן: אמר רב הרגיל בשמן שמן מעכבו[ד] אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא אמר לן כגון אנן דרגילינן במשחא משחא מעכבא לן ולית הלכתא ככל הני שמעתתא ° אלא כי הא דאמר רב חייא בר אשי אמר רב ° שלש תכיפות הן[ה] [ו] תכף לסמיכה שחיטה [ז] תכף לגאולה תפלה [ח] תכף לנטילת ידים ברכה[ו] אמר אביי אף אנו נאמר תכף לתלמידי חכמים ברכה שנאמר [א] ויברכני ה׳ בגללך איבעית אימא מהכא שנאמר [ב] ויברך ה׳ את בית המצרי בגלל יוסף: **מתני׳** [ט] ברך על היין שלפני המזון פטר את היין שלאחר המזון [י] ברך על הפרפרת שלפני המזון פטר את הפרפרת שלאחר המזון ברך על הפת פטר את הפרפרת על הפרפרת לא פטר את הפת בש״א אף לא מעשה קדרה [כ] היו יושבין[ה] כל אחד מברך לעצמו הסבו אחד מברך לכולן בא

דגורם ברכה לעצמו. בכמה מקומות הוא בא ומברכין עליו ואע״פ שלא היו צריכים לשתייתו: רב הונא אכל תליסר ריפתי. מפת הבאה בכסנין ולא בירך אחריו: אמר רב נחמן עדי כפנא. גרסי׳: עדי. אלו כלומר אלו נרעבון נאכלו ואכילה מרובה כזו לא נפטרת מברכה אלא כל שאחרים קובעין אכילתן בכך טעון בהמ״ז כך פירש רב האי. ורבותינו פירשו תליסר ריפתי מפת שלנו ולא בירך אחריו משום דלא שבע וקרא כתיב (דברים ח) ואכלת ושבעת וברכת וכך פי׳ רב יהודאי בה״ג ולאו כ״ע דלית ליה לרב הונא והם החמירו על עצמן עד כזית ועד כביצה (לעיל דף כ:) ודלא כר״מ ודלא כר׳ יהודה (לקמן דף מט:): לחמניות. אובליא״ש בלע״ז: אסור מלאכול. עד שיברך בהמ״ז ויחזור ויברך על הבא לפניו דכיון דגמר אסח דעתי׳ מברכה ראשונה ומסעודתיה: סלק אתמר. אם סלק הלחם וכל האוכל מעל השלחן ועדיין לא ברכו אסור לאכול: ריסתנא. אמניטשרשיו״ן: אתכא דריש גלותא סמכינן. ואין סילוקתו סלוק שדעתנו אם ישלח משלות מאת פניו אלינו נאכל: הרגיל בשמן. למשוח ידיו אחר אכילה: שמן מעכבו. לענין ברכה שאפילו גמר וסלק ולא משח ידיו עדיין סעודה קיימת ואוכל בלא ברכה: ולית הלכתא ככל הני שמעתתא. אין סיום סעודה תלוי לא בגמר ולא בסלוק ולא בשמן אלא במים אחרונים כ״ז שלא נטל מים אחרונים הוא מותר לאכול ומשנטל אסור לאכול: לנטילת ידים. ° דמים אחרונים בהמ״ז ולא יאכל כלום עד שיברך על מזונו: תכף לת״ח. המקריבו אליו ומארחו בביתו: ברכה. בביתו: מתני׳ ברך על היין כו׳. נוהגין היו להביא קודם אכילה כוס יין לשתות כדתניא לקמן (דף מג.) כיצד סדר הסבה כו׳ ומביאין לפניהם פרפראות להמשיך אכילה כגון פרגיות[ד] ודגים ואח״כ מביאין השלחן ולאחר גמר סעודה יושבים ושותים ואוכלים ומה הן אוכלים פרפראות כגון ביסני דמעלו ללבא[ה] ולחמניות והוא יין ופרפרת שלאחר המזון ושניהם קודם בהמ״ז: מעשה קדרה. חלקא טרגים (א) וטיסני: היו יושבים. בלא הסבת מטות שמוטים על צדיהן שמאליהן[ו] על המטה ואוכלין ושותין בהסבה: כל אחד ואחד מברך לעצמו. דאין קבע סעודה בלא הסבה: בא

מיהו ר״י ור״ת היו אומרים שלא לברך כלל אשאר משקין הבאין מתוך הסעודה וטעמא דפת פוטרת כל הדברים הבאים בשבילה והשתא[ו] יין פוטר כל מיני משקין לפי שעיקר משקה הוא והוא ראש לכל מיני משקין ולכך הוא העיקר והן טפלין לו לענין ברכה והלכך משקין הבאין מחמת הסעודה שבאין בשביל הפת לגרות המאכל וגם א״א לאכילה בלא שתיה והלכך פת פוטרתן חוץ מן היין כדקאמר גמרא טעמא ולהאי טעמא ניחא מה שאנו מברכים בפסח על האורת על אכילת מרור לבד שהעולם מקשים אמאי אין מברכין נמי ב״פ האדמה וב״פ האדמה דשאר ירקות אינו פוטר כדקאמרינן התם[ז] כיון דלאוכל הגדה והלל אסח דעתיה[ח] אלא ולאו טעמא הוי כיון דרחמנא קבעיה חובה דכתיב[ט] על מצות ומרורים יאכלוהו הוי כמו דברים הרגילין לבא מחמת הסעודה דפת פוטרתן: **לחמניות.** פרש״י אובליא״ש ולא נהירא דא״כ אפילו לא קבע נמי (ב) לברך המוציא שהרי הוא לחם גמור שהרי סופו עיסה[י] ונראה לפרש דהייט ניל״ש מיהו כי קבע סעודתיה עליה מברך עליו המוציא כמו בפורים מיהו רבינו שמשון פירש דאין לברך עליו המוציא דהוי כמו דייסא[כ]: **סלק** אתמר. משמע שדרכן היה (ג) לסלק השלחן קודם בהמ״ז ולכאורה קשה למנהג שלנו שאנו מקפידים שלא לסלק הלחם קודם (ד) ושמא בימיהם נמי לא היו מסלקין השלחן מקמי המברך כי אם מלפני שאר המסובין לפי שהיו להן שלחנות קטנים וכל אחד לפני עצמו אוכל על שלחנו אבל אנו שרגילים לאכול כולנו על שלחן אחד אין נאה לסלק השלחן עד לאחר ברכת המזון: **רבי** זירא לא אכל. תימה (ה) לפי מה שמפרשים העולם הב לן ונבריך אסור למשתי[ל] בלא ברכה שלפניו אמאי לא אכל לבריך עליה וליכול ושמא היה תבשיל שהיה בו פת והיה צריך ברכת המוציא ונט״י וטורח היה לעשות כל כך: **אתכא** דריש גלותא סמכינן. מי שסמך לאכול אפיקומן ואמר הב לן ונבריך אינו היסח הדעת דלאו אתכא דרחמנא סמכינן ואם שכח ובירך ולא אכל אפיקומן א״צ לחזור (ו) דכל מצות לשם מצוה עשויות והא דאמרינן[מ] כי אמר הב לן ונבריך אסור למשתי וכן אסורים כולן היינו דוקא כי אמר בעל הבית אבל לא אורח (וכי אסורים כולן היינו כי אמר בעה״ב אבל בשביל אורח אינן נאסרין[נ]) ואף איהו גופא יכול לחזור ולאכול עם בעה״ב[ס]: **אתכא** דריש גלותא סמכינן. וכשרגילי[ע] לאכול מיני פירות ומביאין להם בזה אחר זה יש אומר[פ] שצריך לברך אכל חד וחד לפי שאין יודעים אם יתן להם בעה״ב יותר ונראה[צ] שאין צריך לברך לפי שסומכין על שלחן בעה״ב והייט דבי ריש גלותא: **תכף** לנטילת ידים ברכה. והלכך כיון שנטל ידיו באחרונה לאחר סעודה אסור לאכול עד שיברך והוא הדין אם אמר הב לן ונבריך אפי׳ בלא נטילה[ק]: **ברך** על הפת פטר את הפרפרת. נראה דמיירי בפרפרת שבתוך הסעודה דלאו בפרפרת שלאחר הסעודה הא פסק רב פפא[ר] דברים הבאים לאחר סעודה טעונין ברכה לפניהם ולאחריהם ורש״י פירש פרפרת מיני דגים ופרגיות וקשה א״כ מאי קמ״ל דבריך על הפרפרת דלא פטר את הפת ונראה כפירוש ר״ח דפירש דפרפרת פת לנומה בקערה דלית בה תוריתא דנהמא דמברכין עליה בורא מיני מזונות[ש] והשתא ניחא דלאשמעינן בברך על הפרפרת לא פטר את הפת אע״ג דהוא מין פת וכן משמע בגמרא דחשיב פרפרת מעשה קדרה[ת] ומעשה קדרה היינו חלקא טרגים וטיסני כדאמרינן לעיל (לז.): **הסבו** אחד מברך לכולן. ואנו אין לנו הסבה אלא בפת בלבד ופת מהני אפי׳ בלא הסבה לדוקא לדידהו שהיו אוכלים בהסבה הוו צריכים הסבה אלא[א] ישיבה שלנו הוי קביעות לנו כהסבה לדידהו שהם היו רגילים כל אחד להסב על מטתו ועל שלחנו אבל עכשיו כולנו אוכלים על שלחן אחד וכשאנו אוכלין יחד הייט קביעותינו והכא דקאמר היו יושבין וכו׳ בגמרא משמע דמיירי בין בברכת המוציא בין בברכת המזון בבהמ״ז כעובדא דתלמידי דרב[ב] בברכת המוציא מהא דפליגי ביין אי בעי הסבה[ג] ומיהו בני אדם האוכלים בדרך והולכים ולא ישבו כל אחד מברך לעצמו וא״ת מאי שנא דבמוגמר אפילו לא הסבו אחד מברך לכולם בירושלמי[ד] פריך ומשני משום דבמוגמר כולם נהנים ביחד אבל אכילה ושתיה אינה כן אלא לזה אחר זה: ואע״פ

מסורת הש״ס
עם הוספות

א) [עי׳ תו׳ כ״ב קלג: ד״ה עליתא ועי׳ רש״י ותוס׳ שבת קיט. ד״ה תליסר], ב) עיין לקמן דף נג: וברש״י שם, ג) מנחות נג. [עיין כ.], ד) עיין רש״י לעיל לט. ד״ה פרגיות, ה) עירובין כט: (ועי׳ רש״י לעיל דף מא: ד״ה פת הבאה), ו) פסחים קח., ז) פסחים דף קטו., ח) במדבר ט יא, ט) עיין תוס׳ לעיל לז: ד״ה לחם מה שהביאו מפ״ק דחלה, י) לעיל לו., כ) פסחים קג., ל) [פסחים קג:], מ) [וע״ע תוס׳ סוטה לט. ד״ה כל כהן], נ) לעיל מא., ס) עיין לעיל לו., ע) לקמן סוף עמוד ב, פ) לקמן מג., צ) דפרקין ה״ו, ק) ב ו, ר) עיין ירושלמי ברכות פ״א ה״א (ו ע״א).

◆

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה מעשה קדרה חלקא טרגים. נ״ב ע״ל דף לז ע״א: (ב) תוס׳ ד״ה לחמניות וכו׳ לא קבע נמי צריך לברך וכו׳ שהרי תחלתו וסופו עיסה: (ג) ד״ה סלק וכו׳ משמע שדרכן. נ״ב פירוש מדקאמר לבתר דסליקו תכא וכו׳: (ד) בא״ד הלחם קודם. נ״ב כלומר ולמה לא מסלקין גם השלחן: (ה) ד״ה רבי זירא וכו׳ תימה. נ״ב וכ״כ התוספות פרק כסוי הדם סוף דף פו וכ״כ הרא״ש לשם: (ו) ד״ה אתכא דריש גלותא וכו׳ א״צ לחזור ולאכול לכל:

◆

גליון הש״ס

גמ׳ אלא כי הא דאר״ח בר אשי. עי׳ ברמב״ן במלחמות פ״ב דשבת מדי״ה ועוד כתב הרי״ף הא דרב גידל: גמ׳ שלש תכיפות הן. עי׳ לקמן דף נ״ב ע״ב תוס׳ ד״ה תכף: רש״י ד״ה לנטילת ידים דמים אחרונים. כך מבואר בסוכה. אבל במ״ר דברים ובירושלמי פ׳ א״ע מבואר דקאי על נטילה ראשונה. ועיין תוס׳ סוטה דף ל״ט ע״א ד״ה כל ול״ע:

◆

ליקוטי רש״י

[נדפס בעמוד ב]

◆

לעזי רש״י

אובליא״ש. פירוש לחמניות, פת הבאה בכיסנין, פת שנלושה עם תבלין, (רש״י דף מא ע״ב ד״ה פת הבאה בכסנין), פת הנילוש מן הכלים (תוספות ביצה דף טז ע״ב ד״ה קמ״ל). אמניטשרשיו״ן. פירוש מנה של בשר מבושל (רש״י ברכות דף נ ע״ב ד״ה דסמכא): ניל״ש. פירוש לחמניות דקיקין דקין שעושין בשני ברזלים (רש״י יומא דף כז ע״א ד״ה ולא ודף ל ע״א ד״ה ואמר ועיין טוש״ע או״ח סימן קסח סע״ח):

עין משפט
נר מצוה

קח א ב מיי׳ פ״ג מהל׳ ברכות הל׳ ט סמג עשין כז טוש״ע או״ח סי׳ קסח סעיף ו ז:

קט ג ד שם סעיף ו וסעיף ח:

קי ה מיי׳ פ״ד מהלכות ברכות הלכה ז סמג שם טוש״ע או״ח סימן קעט סעיף ב:

קיא ו מיי׳ פ״ג מהל׳ מעשה קרבנות הלכה יב:

קיב ז מיי׳ פ״ז מהל׳ תפלה הל׳ יז טוש״ע או״ח סי׳ קי״א סעיף א:

קיג ח מיי׳ פ״ו מהל׳ ברכות הל׳ כ סמג עשין כז טוש״ע או״ח סי׳ קסו סעיף א ובסי׳ קפו:

קיד ט מיי׳ פ״ד מהל׳ ברכות הלכה יב סמג שם טור או״ח סימן קעד:

קטו י טור או״ח סימן קעו:

קטז כ מיי׳ פ״א מהל׳ ברכות הלכה יב סמג שם טוש״ע או״ח סי׳ קסז סעיף יא וסימן רי״ג סעיף א:

◆

תורה אור השלם

א) וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבָן אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נִחַשְׁתִּי וַיְבָרְכֵנִי יְיָ בִּגְלָלֶךָ: [בראשית ל, כז]

ב) וַיְהִי מֵאָז הִפְקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ וְעַל כָּל אֲשֶׁר יֶשׁ לוֹ וַיְבָרֶךְ יְיָ אֶת בֵּית הַמִּצְרִי בִּגְלַל יוֹסֵף וַיְהִי בִּרְכַּת יְיָ בְּכָל אֲשֶׁר יֶשׁ לוֹ בַּבַּיִת וּבַשָּׂדֶה: [בראשית לט, ה]

◆

הגהות וציונים

א] בשו״ת השיב משה (סימן סט) העיר מכאן על משי״ב בצוואת ריה״ח (סימן כד) ששני בני אדם ששמותיהן שווים לא ידורו יחד בילדיהם עיי״ש (וכן העיר בספר מראה אש וה״א חבר בילקו״מ) ויש להעיר שבכת״י הגירסא בי **רב חביבא**, ובכת״י אחר בי **רב שמעיה**, ועיע״ע ביוחסין (השלם עמ׳ קמן) שגרס **רב יהודה חביבא**, ולפ״ז י״ל שהיה לו ב׳ שמות: ב] [רבה] (גליון) כ״ה בכת״י וכ״ה בתוס׳ פסחים קא ע״ב ד״ה כשהן, ובתוס׳ חולין פו ע״ב ד״ה אסור: ג] [פי׳ חלק ולקמן דף נ ע״ב אי׳ **ריפתנא**] (גליון) וכ״ה בערוך ערך דסתן מובא במסורת הש״ס גיטין סז ע״ב וכ״ה בכת״י וכ״ה בב״י או״ח סימן קעט: ד] בחידושי הרי״ף הביא בזה **אמר אביי תיכף לד״ה טוב ברכה שנאמר כל הנשמה** ומפרש לה דהייט אף שלא בירך קודם מברך אח״כ אע״פ שבכל ברכות הנהנין אינו כן, והשמיטו זאת בגמ׳ שלנו (נמוקי הגרי״ב): ה] [ויושבין **לאכול** כ״ה הגי׳ במשנה שבמשניות אבן בירושלמי ובריי״ף ורא״ש וכן בשאלתות ליתא וכ״מ בתוס׳ לקמן ע״ב ד״ה הסבו אין] (גליון): ו] עיין תוס׳ ר״פ ותוס׳ הרא״ש ביתר ביאור, וריב״ג **והשותא** יין וליב והשתא (חודש האביב לבעל פלא יועץ): ז] כוונתן למה שביארו התוס׳ בפסחים קטו ע״א ד״ה והדר אכיל עיי״ש, ועיי״ש ברא״ש סימן כו (שפתי חכמים): ח] סגנון תיבות אלו כי לשון זה כפול ושפת יתר אולם עיין מאמר מרדכי (סימן קעט סק״ד) שמגיה כך אסור למשתי היינו דוקא כי אמר בעה״ב ואו אסורים כולן אבל בשביל אורח אינן נאסרים ואף איהו וכו׳: ט] הסיום בתוס׳ **״ואף איהו גופיה יכול לחזור ולאכול עם בעה״ב״** ליתא בדפי״ו והוא הוספה ע״פ המהרש״ל דפו״ר: י] ובשרגילים (כ״ה בב״י או״ח סימן קעט): כ] יש אומרים (כ״ה בב״י שם ובדפו״ר אומ׳): ל] בדפי״ו ליתא תיבות ״ונראה וכו׳ בעה״ב״ והוא הוספה ע״פ המהרש״ל דפו״ר ועיין ט״ז סק״ד מה שפי׳ בגוי הישנה ועיין בפמ״ג שם: מ] [צ״ל מעין] מעשה קדירה וכ״ה בראש״ (גליון) וכ״ה בהגהות הגר״א לנרא: נ] נרצ״ל אבל (הגהות מהר״ב ארלר) וכ״ה בתורי״פ: ס] וכ״כ המהרש״א בשם הרא״ש: